

ВІДГУК

опонента, доктора педагогічних наук **Босої Віги Петрівни** на дисертацію **Великої Аліни Михайлівни «Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів»**, подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження та зв'язок з відповідними програмами, планами, темами. Сучасний освітній процес, що здійснюється в складних умовах екзистенційних викликів щодо збереження суверенітету і незалежності України та повоєнної її розбудови, має забезпечувати становлення соціально мобільної успішної особистості майбутнього вчителя, формування його здатності до реалізації особистісно орієнтованої парадигми навчання та виховання школярів, концептуальних положень Нової української школи.

Авторка наголошує, що за таких умов саме на вчителів гуманітарних спеціальностей покладається місія щодо формування ціннісних орієнтацій, життєвого оптимізму, розширення загального світогляду, виховання особистості з активною громадянською позицією, здатної до творчої самореалізації у різних видах діяльності. Зазначене детермінує необхідність дослідження шляхів реформування підготовки майбутніх учителів у профільних закладах вищої педагогічної освіти з орієнтацією на ефективну організацію освітнього процесу здобувачів освіти та успішну участь школярів у науково-дослідній діяльності.

Актуальним за таких обставин постає необхідність подолання суперечностей:

– між потребою педагогічного забезпечення створення ситуацій успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів і недостатньою науковою обґрунтованістю та розробленістю проблеми у педагогічній теорії та практиці;

– між доцільністю розвитку потреби у досягненні успіху, що дозволить здобувачам вищої освіти бути більш успішними та ефективними як у здійснюваних сьогодні, так і в подальших видах соціально важливої педагогічної діяльності, і відсутністю наукового обґрунтування психолого-педагогічних умов, що забезпечують її ефективність;

– між наявністю досвіду створення ситуації успіху в освітньому середовищі та необхідністю його теоретичного осмислення, створення науково обґрунтованого методичного інструментарію реалізації;

– необхідністю підготовки вчителя до створення ситуації успіху і недостатністю розробленості науково-методичного супроводу такої підготовки.

З огляду на зазначене вище, дослідження Великої Аліни Михайлівни вважаємо доцільним, своєчасним, оскільки, на нашу думку, воно сприяє збагаченню теоретичних засад та практики організації освітнього процесу у ЗВО педагогічного спрямування.

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (Державний реєстраційний номер 0110U002274).

Тема дисертаційної роботи затверджена вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 10 від 24.04. 2009 р.) та узгоджена рішенням бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 16.06.2009 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертації та публікацій Великої А. М. дозволяє стверджувати про наукову обґрунтованість і достовірність викладених результатів. Науковий апарат, презентований у вступі, засвідчує цілісне авторське бачення шляхів розв'язання окресленої проблеми, що зумовило використання комплексу взаємопов'язаних **методів дослідження: теоретичних** – аналіз (історико-педагогічний, порівняльний, ретроспективний), узагальнення, систематизація, порівняння та зіставлення різних наукових поглядів; моделювання з метою розробки моделі підготовки майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів; *емпіричних* – діагностувальні (анкетування, опитування, тестування, бесіда, діалог), обсерваційні (спостереження, метод

самооцінки) для виявлення рівня готовності до організації та здійснення зазначеного виду діяльності, педагогічний експеримент, праксиметричні (аналіз передового педагогічного досвіду, результатів діяльності), *методів математичної статистики* для кількісного та якісного аналізу емпіричних даних.

Наукові положення щодо підготовки майбутніх учителів до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів, визначення сутності готовності до такого виду активності, обґрунтування моделі підготовки майбутніх педагогів у визначеному напрямі здобули в роботі належне висвітлення завдяки змістовному представленню його результатів. Про це свідчить аналіз тексту дисертації, реферату та змісту публікацій авторки. Наукова робота ґрунтується на належній джерельній базі (311 найменувань, з них 44 – іноземною мовою)

Наукова новизна, достовірність, вірогідність загальних висновків дисертації забезпечені: використанням відповідних методологічних підходів до дослідження (системний, діяльнісний, особистісно орієнтований, ситуативний, квалітологічний) та комплексу взаємопов'язаних методів, що уможливило розв'язання окреслених завдань і досягнення мети дослідження; ефективним упровадженням матеріалів та результатів дослідження у роботу закладів вищої освіти України.

Вивчення змісту дисертаційної роботи та реферату Великої Аліни Михайлівни дає підстави стверджувати, що її істотними результатами є: комплексне дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів; представлення авторського тлумачення сутності та прийомів створення ситуації успіху за типами радості з визначенням шляхів формування соціального оптимізму здобувачів освіти; теоретичне обґрунтування моделі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в науково-дослідній діяльності учнів; визначення структури готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до визначеного виду професійної активності (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісний

компоненти); виокремлено її критерії (стимулюючий, пізнавальний, практичний, особистісний), показники та рівні сформованості (початковий, середній, достатній, високий). Заслугує також на увагу: *вдосконалення* змісту, форм, методів підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів; уточнення базових понять дослідження: «успіх», «ситуація успіху», «створення ситуації успіху», «науково-дослідна діяльність», «підготовка майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху», «готовність до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів»; подальший розвиток наукових уявлень про вдосконалення теорії та методики підготовки вчителів гуманітарних дисциплін до зазначеного виду діяльності.

Значення одержаних результатів для науки і практики. Ретельний та всебічний аналіз наукової праці Великої А.М. уможливив виокремлення найбільш суттєвих наукових результатів, які мають як теоретичне, так і прикладне значення. Категорію успіху авторкою розглянуто в кількох площинах наукового пошуку (філософському, психологічному, педагогічному). Змістовною, на нашу думку, є диференціація понять «успіх» – «ситуація успіху» – «створення ситуації успіху» та висвітлення сутності ситуації успіху з *педагогічної, соціально-етичної, психологічної позицій.*

Дисертанткою обґрунтовано провідні наукові підходи, реалізація яких забезпечує глибокий та всебічний аналіз підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до організації науково-дослідної роботи учнів в умовах реалізації ситуації успіху: системний, діяльнісний, особистісно орієнтований, ситуативний, квалітологічний. Подано тлумачення базового поняття «Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху», що визначається у межах дослідження як складова процесу здобуття професійної освіти, у результаті чого формуються світоглядні ціннісні орієнтації, загальнопрофесійні та фахові компетенції, гуманістичні особистісні якості, які забезпечують формування готовності до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної роботи учнів.

На особливу увагу заслуговує детальний аналіз науково-дослідної діяльності в структурі підготовки вчителів гуманітарних наук з проєкцією реалізації зазначених функцій у майбутній професійній діяльності та визначенням напрямів і форми практичної реалізації: діяльність наукових гуртків і проблемних груп; участь у наукових конференціях, конкурсах, семінарах тощо; викладацька робота студентів; допомога у виконанні науково-дослідних кафедральних, інститутських (факультетських) тем; дослідження на рівні грантових міжнародних проєктів.

Коректним і змістовним, на наше переконання, є висвітлення сутності та основних етапів створення ситуації успіху, що мають реалізуватися в ході науково-дослідної діяльності учнів (мотиваційний, організаційний, результативний).

До вагомих наукових результатів можна також віднести обґрунтування структури, критеріїв та показників *готовності* майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів, яка тлумачиться дисертанткою як активно-дієвий стан особистості майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін, установка на педагогічну діяльність загалом та організацію науково-дослідної діяльності учнів зокрема, передумовами чого є усвідомлення відповідальності і бажання досягти успіху шляхом окреслення послідовності дій і способів забезпечення суб'єкт – суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу з метою досягнення конкретного результату. Коректним є виокремлення її основних компонент (мотиваційно-ціннісного, діяльнісного, особистісного), окреслення їх важливості для реалізації професійних функцій учителя у визначеному напрямі, а також критеріїв (стимулюючого, пізнавального, практичного, особистісного), показників та рівнів сформованості досліджуваної готовності (початковий, середній, достатній, високий).

До найбільш суттєвих наукових результатів відносимо проєктування моделі підготовки майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів, яка складається з взаємопов'язаних і взаємообумовлених блоків (*методологічний, операційно-*

діяльнісний, результативний), а також експериментальної перевірки її ефективності. Дисертанткою переконливо представлено шляхи реалізації моделі, до яких вона віднесла: збагачення змісту обов'язкових («Основи науково-дослідної діяльності», «Методологія наукових досліджень» тощо) та впровадження вибіркової («Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху для учнів в освітній діяльності») ОК; застосування технології «Створення ситуації успіху» в ході професійної підготовки майбутніх учителів; запровадження тем курсових робіт з визначеної тематики; безпосередню участь студентів у науково-дослідній діяльності (наукові гуртки, проблемні групи, участь у міжнародних проєктах та розробці кафедральних наукових тем тощо); публікаційну активність здобувачів вищої освіти; вдосконалення змісту виробничої (педагогічної) практики; реалізацію проєктної діяльності; використання специфічних методів і прийомів навчання. Авторкою експериментально доведено їх ефективність у ході реалізації стратегії суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу (викладача – студента, майбутнього вчителя – учня). Достовірність висновків перевірено з використанням t-критерію Стьюдента.

Звернення до результатів дослідження є доречним під час викладання освітніх компонент, укладання навчальних програм, навчальних посібників і рекомендацій, кейсів у процесі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін, що засвідчують документи, які підтверджують упровадження результатів дослідження в освітній процес, зокрема, Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка № 73-19-1/2025 від 20.01.2025 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 1992 від 26.11.2024 р.), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 01-12/100 від 16.12.2024 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 660 від 23.12.2024 р.).

Дисертацію підготовлено на належному науковому рівні. Авторка володіє теорією проблеми і методами наукового пошуку. Позитивне враження справляє оформлення роботи, розміщені в ній таблиці, рисунки та додатки. Подані анотації відображають зміст дисертації, висвітлюють її суттєві аспекти й основні

положення. Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю дисертантки у науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема і міжнародних.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Основні ідеї, матеріали, положення та висновки дисертаційної роботи Великої А.М. можуть бути використані у професійній підготовці майбутніх учителів гуманітарних дисциплін, для створення й удосконалення навчальних і робочих програм, навчальних посібників, методичних рекомендацій з фахових дисциплін в аспекті створення ситуації успіху; у процесі підготовки здобувачів вищої освіти до організації науково-дослідної діяльності учнів, а також у системі післядипломної освіти.

Повнота викладу основних результатів дисертації у публікаціях.

Наукові результати й основні положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладено у 12 публікаціях автора (три у співавторстві), з них 1 – у виданні, що належить до наукометричної бази Scopus, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 3 апробаційного характеру, 3 статті у збірниках наукових конференцій.

Характеристика структури і змісту дисертації, її завершеності у цілому. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, значною мірою забезпечується логічною структурою роботи, що сприяє послідовному розкриттю досліджуваної проблематики. Дисертація містить вступ, три розділи, висновки до кожного з них, загальні висновки, список використаних джерел (311 найменувань, з них 44 – іноземною мовою) та 12 додатків. У роботі подано 13 таблиць, 9 рисунків. Загальний обсяг дисертації – 287 сторінок, з яких 196 – основного тексту.

У першому розділі – «Теоретичні засади проблеми підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в професійній діяльності» – представлено результати аналізу стану дослідженості проблеми в історії та теорії освіти; розглянуто ситуацію успіху як психолого-педагогічну проблему; схарактеризовано наукові підходи до підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у визначеному напрямі.

У результаті теоретичного аналізу авторкою з'ясовано доцільність розгляду категорії успіху в її: *історико-педагогічному, філософському психологічному аспектах*. Сутність ситуації успіху на сучасному етапі розвитку педагогічної теорії і практики у висвітлено у сферах: надбання і збереження почуття власної гідності; реалізації особистісно орієнтованого підходу до кожного учня; спілкування в навчальній діяльності, що передбачає органічне поєднання необхідних умов (колективної діяльності суб'єктів освітнього процесу) для створення успіху, що вимагає від педагога відповідних знань та спеціальних навичок.

Обґрунтовано авторське розуміння сутності та прийомів створення ситуації успіху за типами радості (*несподівана радість, радість пізнання; спільна, здійснена та завтрашня радість*). Доведено, що створення ситуації успіху можна розглядати у площині технології стимулювання, мотивації та поведінки особистості, а також цілеспрямованого, організованого поєднання умов, за яких забезпечуються можливості досягнення значних результатів у діяльності як окремої особистості, так і колективу.

Глибоко і всебічно авторкою схарактеризовано основні форми успіху, який може досягатися в процесі науково-дослідної діяльності учнів: цілеспрямований інтелектуальний результат; висока соціальна оцінка дослідницьких результатів; відчуття радості від дослідницької компетентності й особистісної спроможності тощо. У межах дослідження *ситуація успіху* тлумачиться як така, що цілеспрямовано створена вчителем, за допомогою чого учень досягає запланованого навчального результату, оцінює його як успішний і переживає як особистісно та соціально значуще досягнення.

Дисертанткою окреслено значущість видів педагогічного оптимізму в процесі створення ситуації успіху, що ґрунтується на принципах педагогіки співробітництва та реалізації технології поетапного розвитку радості, а саме: *соціально-особистісний оптимізм, гуманний оптимізм, діяльний оптимізм, реалістичний оптимізм* як продумана стратегія вчителя.

Представлено тлумачення поняття «*підготовка майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху*»

Обґрунтовано провідні наукові підходи, реалізація яких забезпечує ефективність підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної роботи учнів: *системний, діяльнісний, особистісно орієнтований, ситуативний, квалітологічний*. Окреслено їх доцільність, значущість, взаємозв'язок у межах представленого дослідження.

У другому розділі – «Моделювання підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної роботи» – схарактеризовано зміст, форми та методи організації науково-дослідної діяльності здобувачів у контексті визначення дидактичного та виховного потенціалу ситуації успіху; обґрунтовано педагогічні умови, які забезпечують ефективність досліджуваного процесу; представлено структуру готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до організації науково-дослідної роботи учнів та модель, результатом якої є її формування.

У контексті висвітлення проблеми науково-дослідної діяльності в історії наук авторкою розглянуто сутність такого виду активності в структурі підготовки майбутніх учителів гуманітарних наук до створення ситуації успіху з проєкцією реалізації відповідних функцій в умовах закладу загальної середньої освіти. Важливим, на наше переконання, є те, що ефективність такої діяльності визначено, зокрема, і здатністю педагога залучити до успішної дослідницької діяльності учнів, що забезпечує використання їхнього творчого потенціалу, розвиток інтелекту, формування оптимістичної картини світу тощо. Вагомими загальним результатом вважаємо і те, що простежено взаємозв'язок між створенням учителем ситуації успіху та ефективністю науково-дослідної роботи учнів.

Дисертанткою окреслено напрями науково-дослідної діяльності здобувачів та форми її практичної реалізації: стимулювання до участі у різних формах та видах наукових досліджень; розширення мережі наукових шкіл, які функціонують у закладах вищої освіти; підвищення якості навчання завдяки участі як викладачів, так і студентів у науково-дослідній діяльності; активізація

самостійно здійснюваних досліджень; активне впровадження практики спільної викладацько-студентської науково-дослідної діяльності тощо.

Розглянуто сутність та основні *етапи* створення ситуації успіху, що мають реалізуватися в ході науково-дослідної діяльності учнів: мотиваційний, організаційний, результативний. Схарактеризовано їх змістове наповнення.

У результаті теоретичного аналізу авторкою виокремлено педагогічні умови створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної роботи: реалізація конструктивної взаємодії, діалогу, розширення соціальних контактів; створення сприятливого психологічного клімату; розробка та впровадження стратегії забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії вчителя та учня в процесі науково-дослідної роботи. Вдалим, на нашу думку, є визначення технологічних прийомів створення ситуації успіху (подолання страху, авансування успішного результату, приховане інструктування, створення мотиву, визнання персональної винятковості, мобілізація активності, висока оцінка складової науково-дослідної роботи).

Авторкою переконливо доведено необхідність реалізації стратегії суб'єкт – суб'єктної взаємодії в майбутній професійній діяльності вчителя гуманітарних дисциплін. Подано тлумачення поняття *готовність* до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів, яка тлумачиться як активно-дієвий стан особистості майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін, установка на педагогічну діяльність загалом та організацію науково-дослідної діяльності учнів зокрема, передумовами чого є усвідомлення відповідальності і бажання досягти успіху шляхом окреслення послідовності дій і способів забезпечення суб'єкт – суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу з метою досягнення конкретного результату.

Коректним, на нашу думку, є визначення сутності та структури досліджуваної готовності (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти) та їх змістового наповнення. Розділ містить представлення моделі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху (методологічний, змістовий, операційно-діяльнісний, результативний блоки), чинників та педагогічних умов її реалізації.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка моделі підготовки майбутніх учителів до створення ситуації успіху у науково-дослідній діяльності учнів» – представлено програму експерименту; визначено стан готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до досліджуваного напрямку діяльності; розглянуто шляхи впровадження моделі; узагальнено результати педагогічного експерименту.

Заслуговує на увагу загальна логіка експериментальної роботи, що вибудована відповідно до мети і завдань дослідження і визначалася: розробкою програми та методики педагогічного експерименту; відбором і характеристикою кількісних і якісних показників готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху для учнів в освітній діяльності, а також критеріїв оцінювання отриманих результатів; вибором експериментальної бази експерименту, форм, методів, засобів навчання, які мали забезпечити ефективність реалізації моделі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів; перевірку отриманих результатів на валідність. Загальна кількість респондентів (712) є достатньою для визначення рівня обізнаності здобувачів вищої освіти з проблеми організації науково-дослідної діяльності учнів. Обробка результатів оцінювання рівня готовності вчителів гуманітарних дисциплін та студентів-випускників до створення ситуації успіху у науково-дослідній діяльності учнів здійснено за методикою В. Черепанова (обрано 17 експертів, відбір яких за критерієм компетентності проводився згідно методики П. Воловика).

До проведення педагогічного експерименту залучено контрольну та експериментальну групи студентів 3 курсу кількістю 195 та 197 осіб. За допомогою використання t-критерію Стьюдента здійснено статистичну оцінку однорідності двох незалежних вибірок. Забезпечено кількісний і якісний аналіз показників готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху у науково-дослідній діяльності учнів. Аналіз результатів дослідження проведено за допомогою методики використання відносних частот.

У ході реалізації формульованого етапу експерименту авторкою зосереджено

увагу на доцільності вивчення дисципліни «Основи науково-дослідної роботи», запровадження варіативної освітньої компоненти «Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху для учнів в освітній діяльності», що включена до навчального плану Освітньо-професійної програми «Середня освіта (українська мова і література)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка. Зазначено, що особливий інтерес у майбутніх учителів гуманітарних наук викликають такі теми курсових робіт, пов'язані зі створенням ситуації успіху у освітньому процесі школярів, що є результатом реалізації авторської моделі.

Важливим також визнаємо те, що впровадження моделі підготовки майбутніх учителів до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної роботи учнів супроводжувалося вдосконаленням змісту виробничої (педагогічної) практики шляхом залучення практикантів до навчальної науково-дослідної роботи учнів з використанням ситуації успіху в процесі їхньої участі у дослідницьких проєктах, під час написання рефератів, проведення міні-досліджень, у роботі з обдарованими дітьми – юними дослідниками МАН тощо. Доведено, що реалізація проєктної технології забезпечила цілісність сприйняття майбутніми вчителями особистості учня, позитивну мотивацію науково-дослідної і навчальної діяльності, спрямування роботи на конкретний результат, що є умовою створення ситуації успіху і реалізується студентами-практикантами у творчих проєктах.

Результати формувального етапу експерименту засвідчили суттєві зміни: у показниках всіх компонентів досліджуваної готовності, що дозволяє стверджувати про значну результативність підготовки студентів експериментальних груп та ефективність запропонованої моделі.

Висновки дослідження є чіткими, вагомими, сформульованими відповідно до визначених завдань, відображають результати усіх складників дисертації. Їх зміст засвідчує досягнення сформульованої мети і виконання завдань.

Ідентичність змісту реферату і основних положень дисертації. Реферат дисертації та публікації авторки належним чином відображають основні

результати та висновки проведеного дослідження. Співставлення тексту реферату з текстом дисертації вказує на ідентичність основних положень дисертації і матеріалу, що викладений у рефераті. Реферат не містить інформації, яка відсутня в дисертації. Наукові висновки, положення й рекомендації, наведені у рефераті, належно розкриті й обґрунтовані у рукописі дисертації.

Дотримання вимог академічної доброчесності. За результатами перевірки матеріалів дисертаційної роботи не виявлено ознак академічного плагіату. Усі посилання оформлено коректно, у випадку використання тверджень, розробок та ідей інших дослідників дотримано норм чинного законодавства про авторське право.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Відзначаючи здобутки та позитивні аспекти рецензованої дисертації, на нашу думку, варто звернути увагу на певні дискусійні положення, які потребують уточнень і пояснень.

1. Дисертація репрезентує широкий спектр і ґрунтовний аналіз базових понять. Представлення результатів дослідження значно виграло б за умови візуалізації їх взаємозв'язку у вигляді схеми, рисунку чи таблиці.

2. Глибокий та різноаспектний аналіз готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів доцільно було б доповнити посиланням на універсальний характер досліджуваного феномена.

3. Зміст дисертаційної роботи варто було збагатити результатами порівняльного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду створення ситуації успіху в освітньому процесі.

Наголосимо, що висловлені зауваження та побажання загалом не знижують цінність представленого дослідження, його науково-теоретичного й практичного значення.

Висновок. Рецензована дисертація є завершеною самостійною роботою, в якій отримано науково обґрунтовані теоретичні й практичні результати, що можуть бути визначені як важливий внесок у розвиток теорії і методики професійної освіти. У роботі доведено актуальність, обґрунтовано теоретичні

засади та практичні шляхи вирішення проблеми підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів. Винесені на захист положення є новими, а висновки аргументованими.

Отже, дисертація на тему «Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів» відповідає вимогам пп. 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 та іншим вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертаційних робіт, а її авторка Велика Аліна Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Боса В.П.

